



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 3. 2014, č. j. 11 A 125/2013 – 32,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 3. 2014, č. j. 11 A 125/2013 – 32, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce se žalobou doručenou Krajskému soudu v Českých Budějovicích dne 24. 6. 2013 domáhal, aby krajský soud žalované přikázal neprodleně vydat rozhodnutí o žádosti žalobce o určení advokáta ze dne 2. 5. 2013.

[2] Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 28. 6. 2013, č. j. 10 Na 60/2013 – 3, věc podle § 7 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) postoupil k vyřízení Městskému soudu v Praze s odůvodněním, že v jeho obvodu se nachází sídlo žalované.

[3] Ke kasační stížnosti žalobce (dále též „stěžovatele“) proti tomuto usnesení krajského soudu Nejvyšší správní soud v souladu s § 37 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“) nepřihlédl, neboť ji stěžovatel krajskému soudu zaslal elektronickou poštou bez ověřeného elektronického podpisu a do tří dnů nepotvrdil písemným podáním shodného obsahu a ani nepředložil její originál.

[4] Městský soud v Praze následně stěžovatele usnesením ze dne 28. 8. 2013, č. j. 11 A 125/2013 – 13, vyzval, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za žalobu na ochranu proti nečinnosti správního orgánu ve výši 2.000 Kč a poučil jej, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude řízení zastaveno.

[5] Podáním ze dne 26. 10. 2013 učiněným v elektronické formě bez zaručeného elektronického podpisu stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků. K tomuto podání stěžovatel přiložil prohlášení popisující jeho majetkové poměry.

[6] Městský soud v Praze usnesením ze dne 4. 3. 2014, č. j. 11 A 125/2013 – 32, řízení zastavil a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Městský soud poukázal na znění § 37 odst. 2 s. ř. s. a konstatoval, že žalobce své podání ze dne 26. 10. 2013 nezaslal v předepsané formě, neboť jej do tří dnů nepotvrdil písemným podáním shodného obsahu a ani nepředložil jeho originál. S přihlédnutím k závěrům, k nimž dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. 12. 2012, č. j. 4 Ads 41/2012 – 32, městský soud shledal, že návrh na osvobození od soudního poplatku představuje podání obsahující úkon, jímž se žalobce domáhá zcela samostatného rozhodnutí v rámci řízení o podané žalobě a jde tedy o úkon, kterým disponuje řízením, když se domáhá posouzení zcela samostatné otázky o tom, zda splňuje podmínky pro osvobození od soudního poplatku či nikoli. Jestliže tedy podání stěžovatele nesplňovalo zákonem dané náležitosti, tj. nebylo podáno písemně, ústně do protokolu ani v elektronické formě podepsané podle zákona č. 227/2000 Sb., nemohl k němu soud přihlížet. Městský soud tak vycházel z obsahu spisu, ze kterého vyplývá, že žalobce s podanou žalobou nezaplatil soudní poplatek a neuhradil jej ani v dodatečně stanovené lhůtě.

[7] Stěžovatel podal proti tomuto usnesení městského soudu kasační stížnost, v níž jej označil za svévolný akt ignorující podanou žádost o osvobození od soudních poplatků. Skutečnost, že městský soud k jeho žádosti nepřihlédl, označil za nepřijatelný projev libovůle soudu, neboť k takové žádosti městský soud i ostatní soudy běžně přihlíží. Stěžovatel dále městskému soudu vytknul, že nezdůvodnil, proč se odchýlil od dosavadní praxe (viz např. rozhodnutí ve věcech sp. zn. 11 A 347/2011, či 11 A 11/2012) v rozhodování o žádosti o osvobození od soudních poplatků. S ohledem na výše uvedené stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního účastníka. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na

pokračování

bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí (usnesení), jímž bylo řízení zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, který stěžovatel podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda byly dány důvody pro zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77). Kasační stížnost lze tedy i při absenci těchto podmínek projednat a jedná se rovněž o kasační stížnost přípustnou.

[10] Stěžovatel své kasační námitky nepodřadil pod žádný ze zákonem stanovených důvodů. S ohledem na obsah kasační stížnosti a výrok napadeného usnesení městského soudu je však zřejmé, že stěžovatel namítá důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., podle kterého, *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení*. Tento důvod je totiž ve vztahu k důvodům podle písm. a) až d) téhož ustanovení důvodem speciálním (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, č. 625/2005 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud dodává, že v souladu se svou konstantní judikaturou vychází z toho, že „*pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně*“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

[11] Kasační stížnost je důvodná

[12] Z provedené rekapitulace je zřejmé, že v posuzované věci se jedná především o posouzení otázky, zda městský soud postupoval správně, když řízení zastavil pro nezaplacení soudního poplatku, aniž by přihlédl k žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků podané e-mailem bez zaručeného elektronického podpisu.

[13] Podle § 37 odst. 2 s. ř. s. *podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem, lze provést písemně, ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona. Bylo-li takové podání učiněno v jiné formě, musí být do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu nebo musí být předložen jeho originál, jinak se k němu nepřiblíží*.

[14] Za úkon ve smyslu § 37 odst. 2 s. ř. s., jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem je třeba považovat v první řadě podání ve věci samé, tj. podání ve věcech vymezených v § 4 s. ř. s. Procesní pravidla pro projednání těchto věcí jsou dále stanovena v hlavě I. a II. části třetí s. ř. s. Podáním ve věci samé jsou dále opravné prostředky, tj. kasační stížnost (§ 102 s. ř. s.) a návrh na obnovu řízení (§ 111 s. ř. s.) Za úkon, jímž se disponuje řízením, je s ohledem na závěry, k nimž dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. 12. 2012, č. j. 4 Ads 41/2012 - 32, (na který ostatně poukázal také městský soud), třeba považovat také podání, jímž se zahajuje řízení o námitce podjatosti. Z ustanovení § 37 odst. 2 s. ř. s. je dále zřejmé, že povinnost doplnit podání se vztahuje pouze na podání obsahující návrh ve věci samé. Ostatními podáními podanými elektronickou poštou bez

zaručeného elektronického podpisu v již zahájeném řízení se soud musí zabývat, aniž by musela být doplněna originálem.

[15] Dále je třeba uvést, že žádost o osvobození od soudních poplatků nespadá pod výčet věcí uvedený v § 4 s. ř. s., o nichž rozhodují soudy ve správním soudnictví. O podáních obsahujících žádost o osvobození od soudních poplatků je sice vskutku rozhodováno samostatným rozhodnutím a jedná se o rozhodnutí o samostatné dílčí procesní otázce, jak na to poukazuje městský soud. Rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudního poplatku však není vydáváno v samostatném řízení, ale v rámci (v průběhu) řízení o věci samé. Ve své podstatě se totiž jedná pouze o rozhodování o tom, zda účastník splnil jednu z podmínek řízení. Na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že proti rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudního poplatku je přípustná kasační stížnost.

[16] Nejvyšší správní soud nepovažuje za přílehlavý poukaz městského soudu na závěry uvedené v rozsudku zdejšího soudu ze dne 20. 12. 2012, č. j. 4 Ads 41/2012 – 32, pomocí kterého dovodil závěr o tom, že podání stěžovatele, v němž žádal o osvobození od soudních poplatků je podáním ve smyslu § 37 odst. 2 s. ř. s. V uvedeném rozsudku Nejvyšší správní soud vyslovil, že *„námitka podjatosti představuje podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením, když se konkrétně jedná o podání, jímž se zahajuje řízení o námitce podjatosti, resp. vyloučení soudce pro podjatost. Toto řízení je sice procesně provázáno s (hlavním) řízením, v jehož rámci je námitka podjatosti uplatněna, formálně se ovšem jedná o samostatné řízení zakončené zvláštním rozhodnutím. V této souvislosti lze poukázat na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 2. 2006, č. j. Nao 4/2006 – 33, všechna zde uváděná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná z: <www.nssoud.cz>, v němž zdejší soud vyslovil, že „vezme-li účastník řízení vznesenou námitku podjatosti (§ 8 odst. 5 s. ř. s.) výslovně zpět, soud řízení o ní zastaví [§ 47 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]“. Pakliže tedy námitka podjatosti nebyla stěžovatelem uplatněna písemně, ústně do protokolu ani v elektronické formě podepsané podle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů, nýbrž toliko e-mailem, který nebyl opatřen elektronickým podpisem, a tato nebyla do tří dnů potvrzena písemným podáním shodného obsahu ani nebyl předložen její originál, postupoval městský soud správně, pokud k námitce podjatosti nepřihlížel.“*

[17] Řízení o námitce podjatosti se totiž od řízení o žádosti o osvobození od soudního poplatku poměrně zásadně liší. Především je nutno zdůraznit, že o námitce podjatosti rozhoduje vždy zcela jiný subjekt, než který doposud vedl řízení (§ 8 odst. 5 s. ř. s.) a to v jiném - samostatném řízení, kdežto o žádosti o osvobození od soudních poplatků je, jak již bylo uvedeno výše, rozhodováno v řízení o věci samé. Tato odlišnost má vyústění v tom, že o řízení o námitce podjatosti je již v první instanci zakládán samostatný spis, podobně jako je tomu v řízeních ve věcech dle § 4 s. ř. s. O řízení žádosti o osvobození od soudních poplatků naproti tomu žádný samostatný spis veden není (ten je veden až v případném řízení o oprávném prostředku).

[18] Nejvyšší správní soud dále přihlédl k samotnému smyslu doplňování podání podle § 37 odst. 2 s. ř. s. Smyslem této povinnosti je primárně zajištění autenticity těchto podání, tak aby bylo nepochybně zřejmé, kdo podání, jímž se řízení zahajuje, případně se s ním disponuje, učinil. V případě podání žádosti o osvobození od soudních poplatků však účastníkovi nevznikají žádné povinnosti, které by mohly být důvodem pro vyžadování

pokračování

kvalifikované formy podání předepsané právě pro ochranu tohoto účastníka. (V případě úkonů, kterým je zahajováno řízení, hrozí účastníkovi např. uložení povinnosti zaplatit náhrady řízení, v případě zpětvzetí návrhu zastavení řízení apod.) V posuzované věci bylo zřejmé, že žádost o osvobození od soudních poplatků byla učiněna samotným stěžovatelem. V této souvislosti Nejvyšší správní soud dodává, že z odůvodnění kasační stížností napadeného usnesení je zřejmé, že městský soud ani neměl pochybnosti o tom, že podání ze dne 26. 10. 2013, v němž žádá o osvobození od soudního poplatku, učinil sám stěžovatel. Stěžovatel ostatně stejným způsobem zaslal městskému soudu kasační stížnost, o níž již bylo pojednáno v bodě 3 tohoto rozsudku.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[19] S přihlédnutím k výše uvedenému Nejvyšší správní soud uzavírá, že podání, jímž se stěžovatel domáhal osvobození od soudních poplatků, není podáním ve smyslu § 37 odst. 2 s. ř. s., tj. podáním obsahujícím návrh ve věci samé. Toto podání tak nebylo třeba doplňovat postupem podle naposledy uvedeného ustanovení s. ř. s. a městský soud se jím měl zabývat.

[20] Nezbyvá tak než konstatovat, že městský soud pochybil, pokud nepřihlédl k podání stěžovatele, v němž se domáhal osvobození od soudních poplatků a vůbec o této žádosti nerozhodl. Tím došlo k porušení práva stěžovatele na přístup soudu, které je součástí práva na spravedlivý proces. Uvedené pochybení pak má za následek nezákonnost kasační stížností napadeného usnesení městského soudu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť městský soud řízení zastavil pro nezaplacení soudního poplatku za situace, kdy nebylo rozhodnuto o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků.

[21] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení městského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, neboť zde je dán důvod kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

[22] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Na městském soudu tak bude, aby v dalším řízení rozhodl o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a pokračoval v řízení o věci samé.

[23] V novém rozhodnutí ve věci městský soud podle § 110 odst. 3 s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. května 2014

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu